

Bronzkori leletek Klárafalváról és Kiszomborról.

(Idetartozik az I. tábla.)

Az alábbiakban két eddig ismeretlen felsőtorontálmegyei bronzkori lelőhely anyagát kívánom bemutatni. Az egyik lelet (I. 1—9., 17—21.) Klárafalváról származik és anyaga Klárafalva-C. megjelöléssel szerepel a Szegedi Városi Múzeum raktárában. E leletre vonatkozóan semmiféle feljegyzés sincs a múzeumban, úgyhogy szörványos anyagnak kell tekintenünk. A lelettárgyak rövid leírását az alábbiakban adom:¹

1. Kihajlóperemű, gömbölyödő alsórészű, összeszűkülő, kúpos nyakú, egyfülű korsó (I. 1.). Jó iszapolású és eléggé finoman égetett. Barnásszürke. M 8, Sz 4.5 cm.

2. Gömbölyű alsórészű, csónkakúpos nyakú, egyfülű korsó töredéke (I. 2.). A fül tövének magasságában oldalperem húzódik. Iszapolása és égetése jó. Szürke. M 8 cm.

3. Kihajló peremű, gömbölyödő alsórészű, kétfülű korsó (I. 3.). A fülek tövét összekötő oldalperemen, a fülek távolságának közepén, mindkét oldalon bütyökszerű kiugrás van. Iszapolása elég jó, égetése közepes. Szürke. M 8, Sz 4.5 cm.

4. Zömöktestű, rövidnyakú, kétfülű korsó (I. 4.). Iszapolása és égetése közepes. Szürke. M 7.5, Sz 5 cm.

5. Gömbölyödő alsórészű, megközelítőleg hengeres nyakú, kétfülű korsó (I. 5.). A fülek tövének magasságában, távolságuk közepén egy-egy bütyök helyezkedik el. Iszapolása és égetése közepes. Szürke. M 8.5, Sz 5 cm.

6. Egyfülű edény töredéke (I. 6.). A szögletesen öblösödő alsórészen kettős függőleges vonalak között elhelyezkedő vízszintes bemé-

¹ Rövidítések: M = magasság; Sz = szájátmérő; H = hosszúság; Am = átmérő; F = fenékátmérő. Az edények képen közölt nagysága az eredeti nagyság egynegyedének felel meg.

lyedéseket és koncentrikus félköröket találunk. Iszapolása és égetése jó. Fekete. M 5.5 cm.

7. Kihajlóperemű, hegyesedő fenekű, kétfülű korsó (I. 7.). Iszapolása jó, égetése közepes. Szürke. M 8.5, Sz 4 cm.

8. Kétfülű, gömbölyödő alsórészű, rövidnyakú, szürke edény (I. 8.). Iszapolása elég jó, égetése közepes. Egyik füle hiányzik. M 8, Sz 5 cm.

9. Gömbölyű fenekű, összeszűkülő nyakú, kétfülű korsó (I. 9.). A fülek tövét bemélyedő pontsor köti össze. A füleknél és távolságuk közepén függőleges vonal húzódik a fenéig. A fenék szélén is bemélyedő pontsor halad körbe. Iszapolása finom. Égetése közepes. Barnásszürke. M 8, Sz 5 cm.

10. Csonttű (I. 18.). H 10 cm.

11. Félköralakú bronztű (I. 19.). Ám 8.5 cm.

12. Bronztárgy (I. 20.). H 7.5 cm.

13. Csontsimító (I. 21.). H 14 cm.

14. Trapézformájú kőbalta (I. 17.). H 3.5 cm.

A másik lelet (I. 10—16.) Kiszomboron, Juhos Miklós tanyáján került elő 1928-ban. A múzeumban Kiszombor-I. megjelöléssel szerepel az alább leírt néhány edény.

15. Fordított csonkakúpos alsórészű, csonkakúpos nyakú, kétfülű korsó (I. 10.). A legnagyobb öblösödés felett elhelyezkedő kicsi fülek tövét oldalperem köti össze, amely távolságuk közepén szögletesen felhajlik. Iszapolása és égetése jó. Barnásszürke. M 14. Sz 6, F 5 cm.

16. Fordított csonkakúpos alsórészű, csonkakúpos nyakú, kétfülű korsó (I. 11.). A fülek tövét bemélyedő vonal kapcsolja össze. Iszapolása és égetése közepes. Szürke. M 11, Sz 6 cm.

17. Erősen öblösödő alsórészű, csonkakúpos nyakú, egyfülű edény (I. 12.). A fül tövének oldalperem húzódik, amely a füllel szemben szögletesen felhajlik. Iszapolása és égetése jó. Szürke. M 10, Sz 6 cm.

18. Kihajló peremű, egyfülű korsó (I. 13.). A gömbölyű alsórészhez csonkakúpos nyak csatlakozik. A két részt bemélyedés választja el. Iszapolása jó. Égetése közepes. Szürke. M 12 cm.

19. Gömbölyű alsórészű, csonkakúpos nyakú, egyfülű korsó (I. 14.). A fül tövének bemélyedő vonal halad körbe. Iszapolása és égetése jó. Szürke. M 10, Sz 5 cm.

20. Erősen öblösödő alsórészű, kihajlóperemű, egyfülű edény (I. 15.). A fül tövének oldalperem húzódik, amelyen a füllel szemben három pontszerű bemélyedés van. Iszapolása jó, égetése közepes. Szürke. M 10, Sz 5.5 cm.

21. Szélesen kihajló peremű, gömbölyödő alsórészű, egyfülű korsó (I. 16.). A fül tövének magasságában bemélyedő vonal fut körbe, amely alatt rovátkákat találunk. Iszapolása jó, égetése közepes. Szürke. M 9, Sz 6 cm.

E leletek közül a legrégebb edényformát a 15. számú kétfülű korsó (I. 10.) mutatja, amely a bronzkor első periódusának kezdeti

időszakára tehető. Hasonlót ismerünk Szőregről² és Ószentivánról³, de előfordul ez az edényalak Nagyréven⁴ és Tószegen⁵ is.

A másik — szintén az első periódusra, de annak már fejlettebb fokára mutató — edénytípus egy kihajlóperemű, gömbölyödő alsórészű, összeszűkülő nyakú, egyfűlű korsóforma. Ilyen az 1. (I. 1.), 2. (I. 2.), 6. (I. 6.), 17. (I. 12.), 18. (I. 13.), 19. (I. 14.), 20. (I. 15.), 21. (I. 16.) számú lelettárgy. Ez a forma a marosmenti temetőekben és telepeken mindenütt otthonos. Fellép a Deszk-A.-⁶ Deszk-F.-⁷ a szőregi⁸ és ószentiváni⁹ temetőben és telepen, de megvan Nagyréven¹⁰ és Tószegen¹¹ is. Perjámosról¹² és a hódmezővásárhelyi Kőkénydombról¹³ is ismerjük.

A fenti helyeken gyakran nagyobb formában is megtalálható ez az edényalak.

A két lelőhely többi edényei mind a második periódusba tehetőek. Ezek valamennyien kihajlóperemű, kétfűlű korsóformájú edények (3. = I. 3., 4. = I. 4., 5. = I. 5., 7. = I. 7., 8. = I. 8., 9. = I. 9., 16. = I. 11.). A bronzkor második időszakában ez a legelterjedtebb edényforma a Marosvidéken. Gyakran nagyobb formában is megtaláljuk. Szőregről¹⁴ 56, a Deszk-F. temetőből¹⁵ 36 példányban ismerjük. Megvan a Deszk-A. temetőben¹⁶, Ószentivánon¹⁷, Kőkénydombon¹⁸, Pécskán¹⁹, Perjámoson²⁰, Tószegen²¹, és Lebi-pusztán²².

Az eszközök közül a két csonttárgy (I. 18., 21.) és a trapézalakú kőbalta (I. 17.) teljesen neolitikus formát mutatnak, úgyhogy való-

² Dolgozatok, 1941. IV. t. 1., V. t. 1., VII. t. 20.

³ Dolgozatok, 1929. 70. l. 17. kép: 3.

⁴ Bericht 1934/35. Taf. 21. Abb. 16.; Taf. 22. Abb. 1—3. — Ezek a példányok részben profilált fenekűek, részben pedig bordákkal vannak díszítve.

⁵ U. o. Taf. 21. Abb. 14. — Ennek az edénynek áttört talpa van.

⁶ Fol. Arch. III—IV. 79. l. IV. t. 4., 14., 19.; V. t. 5., 7., 8.; VI. t. 18., stb.

⁷ Foltiny István: A Deszk—F. — bronzkori temető. Kéziratban.

⁸ Dolgozatok, 1941. 53. l.

⁹ Dolgozatok, 1928. 153. l. 6. kép. 9—17.; 169. l. 22. kép. 16., stb. — Dolgozatok, 1929. 63. l. 10. kép. 1., 3.; 69. l. 16. kép. 3.

¹⁰ Bericht, 1934/35. Taf. 21. Abb. 13. (Áttört talppal).

¹¹ Patay Pál: Korai bronzkori kultúrák Magyarországon. — Frühbronzezeitliche Kulturen in Ungarn. Diss. Pann. Ser. II. No. 13. V. t. 1.

¹² Roska Márton: Ásatás a perjamosi Sánczhalmon. Múzeumi és Könyvtári Értesítő. 1913. 101. l. 34. ábra 30.; 101. l. 35. ábra; 107. l. 49. ábra.

¹³ Dolgozatok, 1940. XXXIII. t. 4., 6—7., 9.

¹⁴ Dolgozatok, 1941. 57. l.

¹⁵ Lásd a 7. jegyzetet.

¹⁶ Fol. Arch. III—IV. 1941. 73. l. III. t. 6., 10.; 79. l. IV. t. 8.; 80. l. V. t. 1., 17.; 82. l. VI. t. 1., 4., 7.

¹⁷ Dolgozatok, 1928. 152. l. 5. kép. 1—7.; 153. l. 6. kép. 6—7., 18—20.; 169. l. 22. kép. 5., 11., 12.; 216. l. 67. kép. 2.; 217. l. 68. kép. 4—7. — Dolgozatok, 1929. 56. l. 3. kép. 1.; 58. l. 5. kép. 5.; 61. l. 8. kép. 2.; 63. l. 10. kép. 3.; 67. l. 14. kép. 2., stb.

¹⁸ Dolgozatok, 1940. XXXIII. t. 3., 5.

¹⁹ Dolgozatok, 1912. 12. l. 16. kép.; 16. l. 13. kép. stb.

²⁰ Roska 12. jegyzetben i. m. 87. l. 1—3.; 101. l. 34. ábra 14., 17—19., 21.; 120. l. 70. ábra: u. o. 1914. 79. l. 6.; 81. l. 1.; 83. l. a—b.; 87. l. 23.

²¹ Bericht, 1934/35. Taf. 23. Abb. 15.

²² Patay i. m. VI. t. 15.

színüleg nem tartoznak a lelethez. Az egyik bronztárgy (I. 20.) az időbeosztás szempontjából jellegtelen. A félkör alakban meghajlított bronztű viszont a bronzkor második periódusára jellemző.²³

Az eddigiek alapján megállapíthatjuk, hogy Klárafalva és Kiszombor fentebb ismertetett leletei a bronzkor első és második periódusából származnak.

Dr. Foltiny István.

Bronzezeitliche Funde aus Klárafalva und aus Kiszombor.

(Hierzu die Tafel I.)

Ich werde in den Nachfolgenden das Fundmaterial der zwei — bisher unbekannt, im Komitat Felsőtorontál liegenden — Fundstellen bekannt zu machen. Einer der Funde (I. 1—9., 17—21.) stammt aus Klárafalva und sein Material befindet sich mit der Bezeichnung Klárafalva-C. im Städtischen Museum zu Szeged. Bezüglich des Fundes stehen im Museum keine Aufzeichnungen zur Verfügung.

Der andere Fund (I. 10—16.) wurde in Kiszombor, in der Farm von M. Juhos, im Jahre 1928 ausgegraben. Es ist im Museum als Kiszombor-I. bezeichnet.

Unter den Funden hat ein zweihenkeliger Krug die älteste Form (I. 10.), er kann in die erste Hälfte der ersten Periode der Bronzezeit gesetzt werden. Eine ähnliche Form kennen wir aus Szöreg¹ und aus Ószentiván²; dies Gefäßform kommt aber in Nagyrév³ und auch in Tószeg⁴ vor. Der andere Gefäßstyp, der ebenfalls auf die erste Periode, aber auf eine entwickeltere Stufe derselben hinweist, hat eine einhenkelige Krugform mit ausladendem Mundrand, mit spheroidem unteren Teil und mit kegelförmigem Hals. Solche sind die Funde I. 1., I. 2., I. 6., I. 12., I. 13., I. 14., I. 15., I. 16. Diese Form ist in den Gräberfeldern und Siedlungen der Marosgegend überall zu finden. Sie tritt in den Gräberfeldern und Siedlungen von Deszk-A,⁵ Deszk-F,⁶

²³ Patay i. m. 48. l.

¹ Dolgozatok. 1941. Taf. IV. 1.; Taf. V. 1.; Taf. VII. 20.

² Dolgozatok. 1929. S. 70. Bild 17. 3.

³ Bericht. 1934/35. Taf. 21. Abb. 16.; Taf. 22. Abb. 1—3. Sie sind teilweise profiliert, teilweise durch Rippen verziert.

⁴ a. a. O. Taf. 21. Abb. 14. Der Boden dieses ist durchlocht.

⁵ Fol. Arch. III—IV. S. 79. Taf. IV. 4., 14., 19.; Taf. V. 5., 7., 8.; Taf. VI. 18. usw.

⁶ I. Foltiny: Bronzezeitliches Gräberfeld zu Deszk—F. Manuskript.